

Analýza výkonnosti srovnatelných správních obvodů obcí s rozšířenou působností v jednotlivých oblastech s využitím benchmarkingu

ORP Králíky

Zpracovatel:
Odborný tým Projektu

Tento výstup byl financován z prostředků ESF prostřednictvím Operačního programu
Lidské zdroje a zaměstnanost a státního rozpočtu ČR.

*Projekt Systémová podpora rozvoje meziobecní spolupráce v ČR v rámci území správních
obvodů obcí s rozšířenou působností (číslo projektu: CZ.1.04/4.1.00/B8.00001)*

Úvod

Benchmarking představuje jednu z klíčových aktivit projektu Podpory meziobecní spolupráce. Výsledky benchmarkingu přinášejí důležitá východiska pro tvorbu strategií území správních obvodů obcí s rozšířenou působností (dále jen SO ORP) a měly by být zohledněny v debatách o dalším rozvoji území ve vztahu k vybraným veřejným službám v oblastech školství, odpadového hospodářství a sociálních služeb.

Využití benchmarkingu je **spojené s analýzou dat** reprezentujících posuzované SO ORP. Shromážděná data pro vybrané indikátory nenesou bez provedení analýzy žádnou informační hodnotu.

Základem analýzy je uspořádání dat do logických celků a do souvislostí s tou oblastí, kterou chceme za pomoci benchmarkingu řešit. Dalším předpokladem analýzy je porovnávat porovnatelná data (např. srovnatelné SO ORP). Cílem vyhodnocování dat je pak **určení rozdílů (mezer) mezi vlastní výkonností a výkonností ostatních SO ORP**. Způsob vyhodnocení těchto rozdílů je již v rukou posuzovatele (analytika) - hodnoty dat za naše a další srovnatelná SO ORP lze např. uspořádat do tabulky, znázornit prostřednictvím grafu, nebo v neposlední řadě využít statistického zpracování dat). Tedy podstatou je určení:

- jaké hodnoty dosáhla v daném indikátoru nejlepší organizace,
- jaké hodnoty dosáhla v daném indikátoru naše organizace,
- jaký je rozdíl mezi těmito hodnotami ukazatelů.

Vedle toho lze data porovnávat s průměrnou hodnotou daného ukazatele v kraji nebo několika srovnatelných SO ORP. Průměrná hodnota bývá nejčastěji vyjádřena aritmetickým průměrem nebo tzv. mediánem (prostřední hodnota uspořádané číselné řady).

1. Základní charakteristika správního obvodu a metodika analýzy

SO ORP Králíky leží ve východní části Pardubického kraje. Tvoří tak 1 z 15ti správních obvodů (dále jen SO) tohoto kraje a celkově je z hlediska počtu obyvatel nejmenší. SO ORP Králíky lze stručně charakterizovat následujícími údaji:

- SO spravuje nejnižší počet obcí v kraji - celkem 5 obcí¹;
- v dotčeném území žije celkem 8.910 obyvatel (nejnižší údaj v kraji), z toho 4.444 v jádrovém městě;
- má nejnižší hustotu zalidnění (56 obyv./km²).
- zaujímá 2. nejmenší rozlohu kraje – necelých 159 km².

¹ stejně tak jako Česká Třebová

Projekt Systémová podpora rozvoje meziobecní spolupráce v ČR v rámci území správních obvodů obcí s rozšířenou působností (číslo projektu: CZ.1.04/4.1.00/B8.00001)

Tabulka 1: Komparace SO ORP v Pardubickém kraji

Území SO ORP	Počet obcí	Počet obyvatel SO ORP	Počet obyvatel jádrové obce	Rozloha ORP v km ²
Králíky	5	8910	4444	159
Chrudim	86	82941	23182	746
Česká Třebová	5	18487	15892	80
Hlinsko	22	21265	9972	247
Holice	14	17307	6489	214
Lanškroun	22	23101	10124	275
Litomyšl	35	26841	10178	337
Moravská Třebová	33	26697	10491	417
Pardubice	56	126223	89467	409
Polička	20	19671	8903	273
Přelouč	42	24707	9057	257
Svitavy	28	31762	17027	352
Ústí nad Orlicí	16	26642	14472	191
Vysoké Mýto	40	32602	12429	282
Žamberk	27	29284	6057	282
Průměr za kraj	30	34429	----	301

Pro benchmarkingové srovnání a formulování podstatných závěrů jsou důležité zejména hodnoty ukazatelů, které se výrazně odlišují od ostatních porovnávaných subjektů, tj. SO ORP. Proto bylo pro vzájemné srovnání použito více kritérií, aby byly zjištěny a vyzdvíženy významné diference v relevantních oblastech. Benchmarkingové srovnání bylo tedy provedeno jednak v porovnání s ostatními SO ORP Pardubického kraje a dále pak ve srovnání s podobně velkými SO (měřeno počtem obyvatel SO a počtem obyvatel jádrového města):

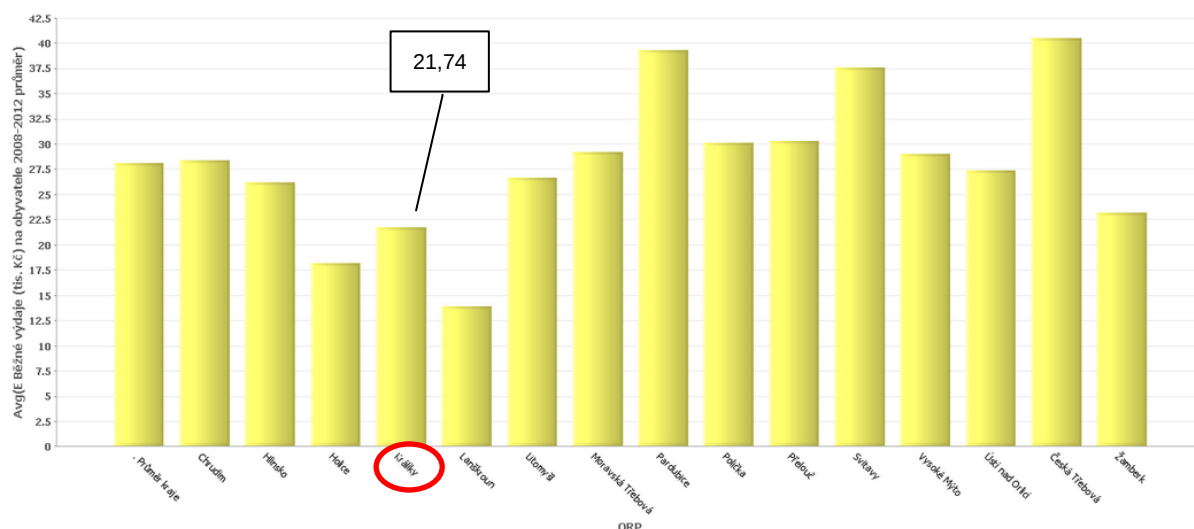
- SO ORP s počtem obyvatel v intervalu 8.500 až 12.500 obyvatel (celkem 8 srovnatelných SO ORP: Vodňany, Železný Brod, Konice, Blovice, Horázdovice, Nepomuk, Votice, Pacov);
- SO ORP s počtem obyvatel jádrové obce 4.000 až 5.000 (celkem 8 srovnatelných SO ORP: Pohořelice, Trhové Sviny, Blovice, Horšovský Týn, Votice, Náměšť nad Oslavou, Pacov, Vizovice).

2. Ekonomická výkonnost

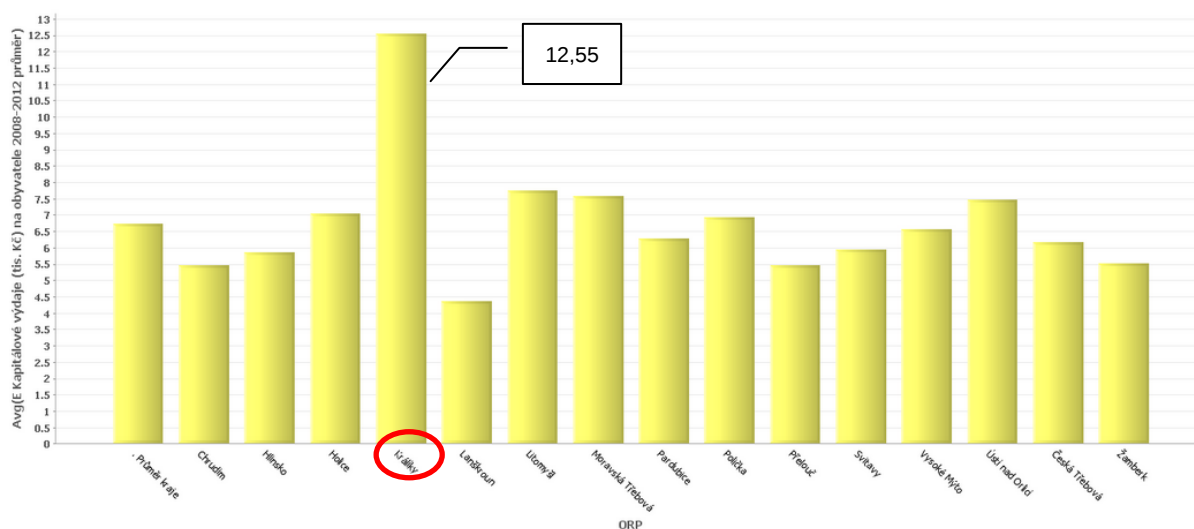
Mezi ekonomickými ukazateli je zajímavé se u SO ORP Králíky blíže podívat na **úroveň běžných a kapitálových výdajů na obyvatele** v porovnání s ostatními SO Pardubického kraje. Zatímco v roce 2008 se kralický obvod řadil k pěti obvodům s nejvyšší hodnotou běžných výdajů, v následujících letech sledovaného období poklesly jeho hodnoty tak výrazně, že se zařadil do trojice obvodů s nejnižšími hodnotami. Z hlediska kapitálových výdajů nastává opačná situace – svou průměrnou hodnotou SO ORP Králíky výrazně převyšuje ostatní srovnávané SO. To dokládá i průměrná výše běžných výdajů ca 22 tis. Kč/obyv./rok a průměrná výše kapitálových výdajů ca 13 tis. Kč/obyv./rok. Viz obrázek 1.

Projekt Systémová podpora rozvoje meziobecní spolupráce v ČR v rámci území správních obvodů obcí s rozšířenou působností (číslo projektu: CZ.1.04/4.1.00/B8.00001)

Obrázek 1: Průměrné běžné výdaje vybraných SO ORP (kritérium: ORP Pardubického kraje) na obyvatele v období 2008 – 2012 (v tis. Kč)

Obrázek 2: Průměrné kapitálové výdaje vybraných SO ORP (kritérium: SO ORP Pardubického kraje) na obyvatele v období 2008 – 2012 (v tis. Kč)

Obdobná situace nastává i v případě aplikace dalších kritérií, např. počtu obcí SO 4 až 6, počtu obyvatel SO či velikosti jádrové obce. I v těchto skupinách SO vykazuje kralický obvod nejvyšší hodnoty kapitálových výdajů na obyvatele.

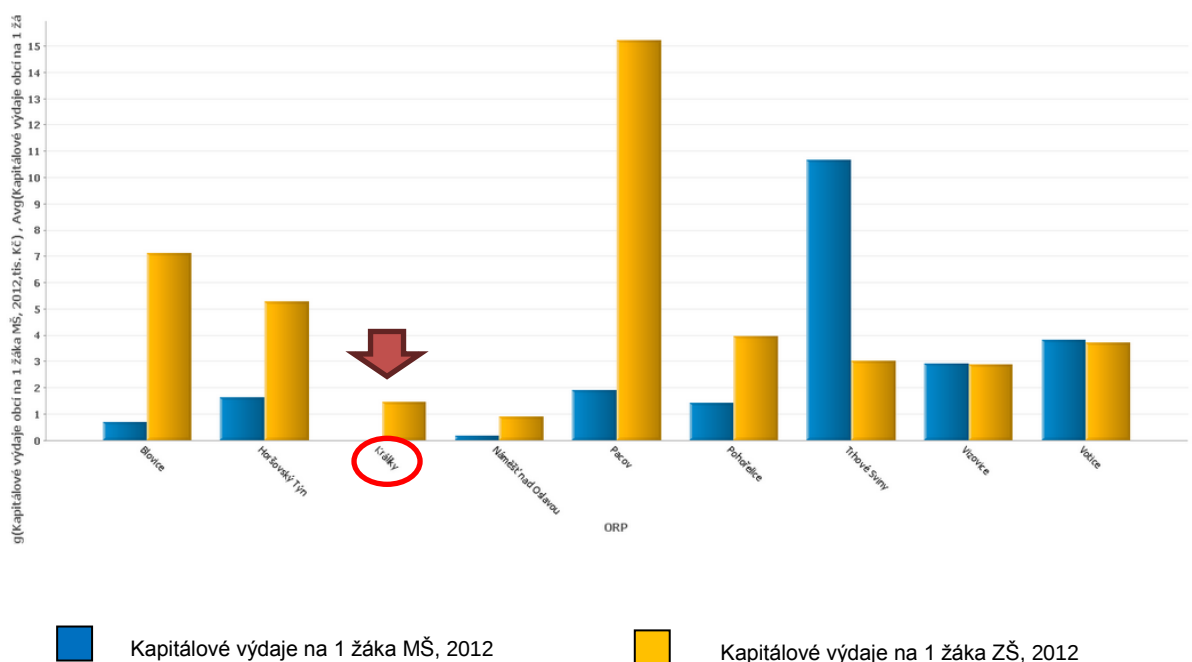
3. Předškolní a školní vzdělávání

V oblasti předškolního a školního vzdělávání zaujme v případě SO ORP Králupy zejména porovnání **kapitálových výdajů na žáky základních a mateřských škol**. Kapitálové výdaje na žáka ZŠ kralického obvodu jsou (po SO ORP Náměšť nad Oslavou) 2. nejvyšší s hodnotou 1,44 tis. Kč/žáka. Jejich výše je výrazně nižší než úroveň ostatních obvodů. Zcela limitní je pak situace při pohledu na **kapitálové**

Projekt Systémová podpora rozvoje meziobecní spolupráce v ČR v rámci území správních obvodů obcí s rozšířenou působností (číslo projektu: CZ.1.04/4.1.00/B8.00001)

výdaje na žáka MŠ, které dosahují nulové hodnoty. I když některé další srovnávané SO ORP také nevykazují velké investiční výdaje na žáky MŠ, přesto byly v této oblasti alespoň minimálně aktivní. Obdobná situace avšak platí, i pokud bychom aplikovali jiné kritérium pro výběr srovnávaných SO ORP, např. počet obcí² nebo počet obyvatel v daném obvodu.

Obrázek 3: Kapitálové výdaje vybraných SO ORP (kritérium: velikost jádrové obce 4 – 5 tis. obyv.) na žáka MŠ a ZŠ (v tis. Kč)

4. Odpadové hospodářství

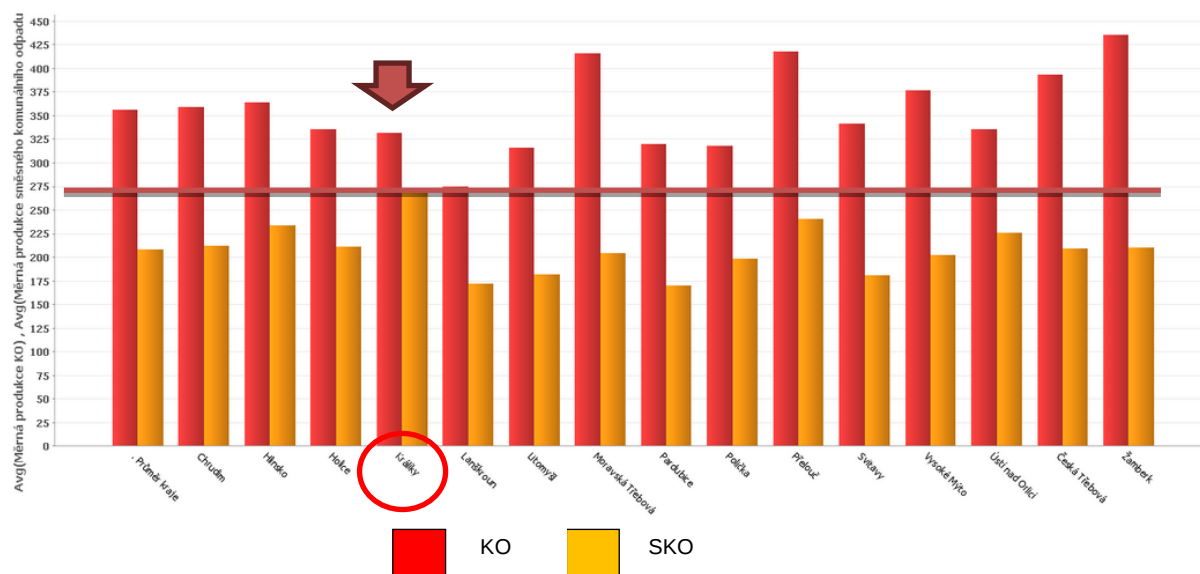
Při bližším pohledu na problematiku odpadového hospodářství je z hlediska benchmarkingu u SO ORP Králíky významné srovnání **produkce odpadů** (se správními obvody Pardubického kraje). Celková měrná produkce komunálního odpadu (dále jen KO) kralického obvodu je mírně pod průměrem kraje (ca 331 t/1.000 obyv.), naopak produkce **SKO** je mezi srovnávanými obvody Pardubického kraje **nejvyšší** (ca 269 t/1.000 obyv.). Díky tomu má obvod nejvyšší podíl SKO na KO ve srovnávané skupině SO ORP, který činí ca 81 %. Vysoký podíl SKO je dán nízkou úrovní celkové produkce tříděného odpadu: v kategorii tříděného papíru (nejnižší hodnota ca 11,5 t/1.000 obyv.), tříděného skla (přibližně odpovídá průměru kraje, ca 13 t/1.000obyv.) a tříděného plastu vč. nápojových kartonů (podprůměrná hodnota – ca 10 t/1.000 obyv.). Situaci znázorňují obrázky 4, 5 a 6.³

² 4-6 obcí v SO

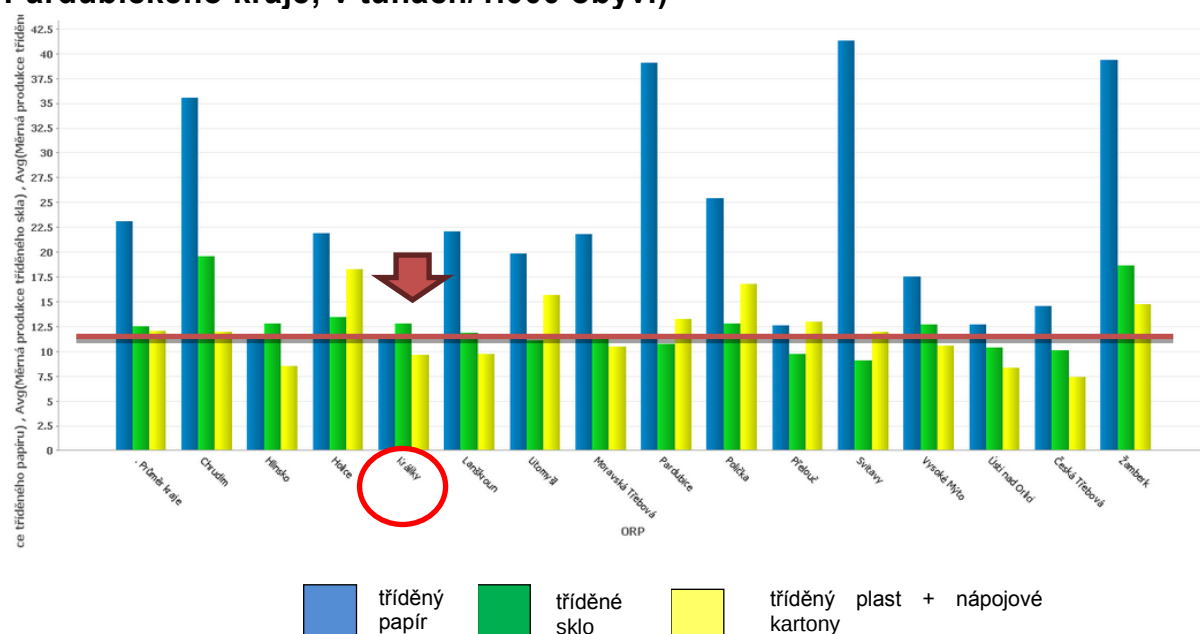
³ červená linie značí dosaženou úroveň SO ORP Králíky – v případě obr. 4 – měrné produkce SKO, obr. 5 – produkce tříděného papíru, obr. 6 – podíl SKO na KO

Projekt Systémová podpora rozvoje meziobecní spolupráce v ČR v rámci území správních obvodů obcí s rozšířenou působností (číslo projektu: CZ.1.04/4.1.00/B8.00001)

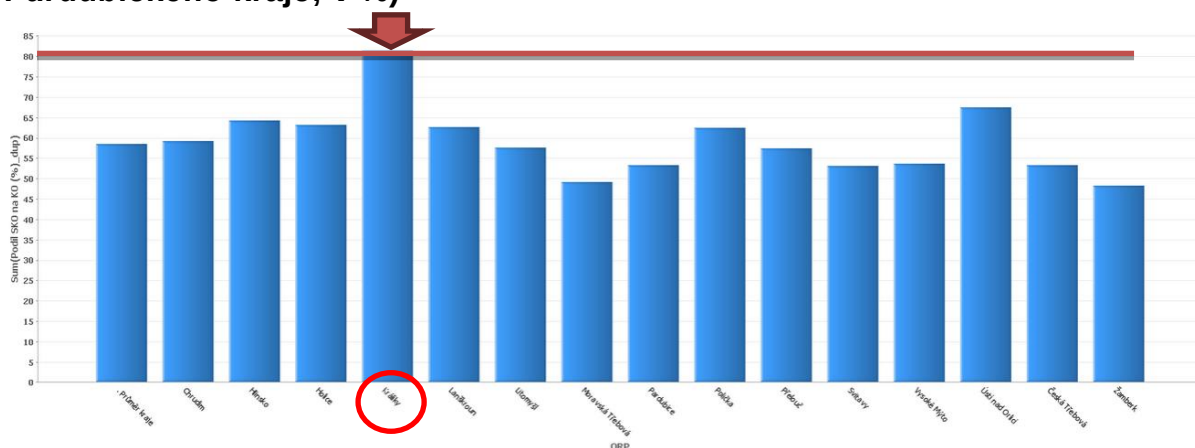
Obrázek 4: Měrná produkce KO a SKO vybraných SO ORP (kritérium: SO ORP Pardubického kraje; v tunách/1.000 obyv.)

Obrázek 5: Měrná produkce tříděného papíru, tříděného skla, tříděného plastu + nápojových kartónů vybraných SO ORP (kritérium: SO ORP Pardubického kraje; v tunách/1.000 obyv.)

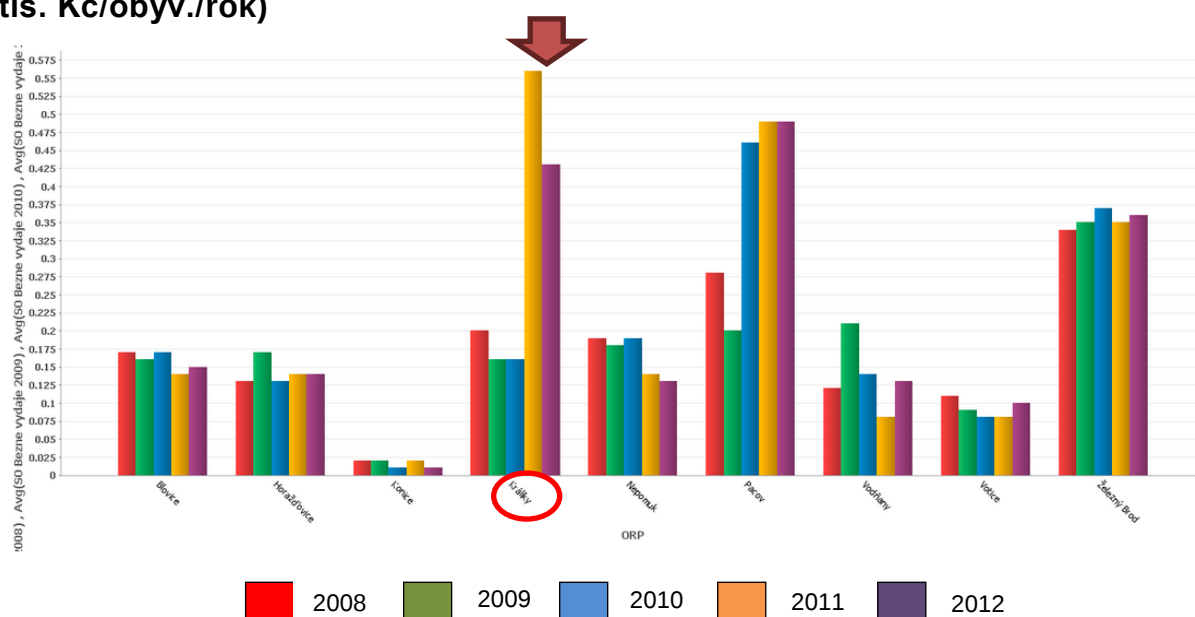
Obrázek 6: Podíl SKO na KO vybraných SO ORP (kritérium: SO ORP Pardubického kraje; v %)

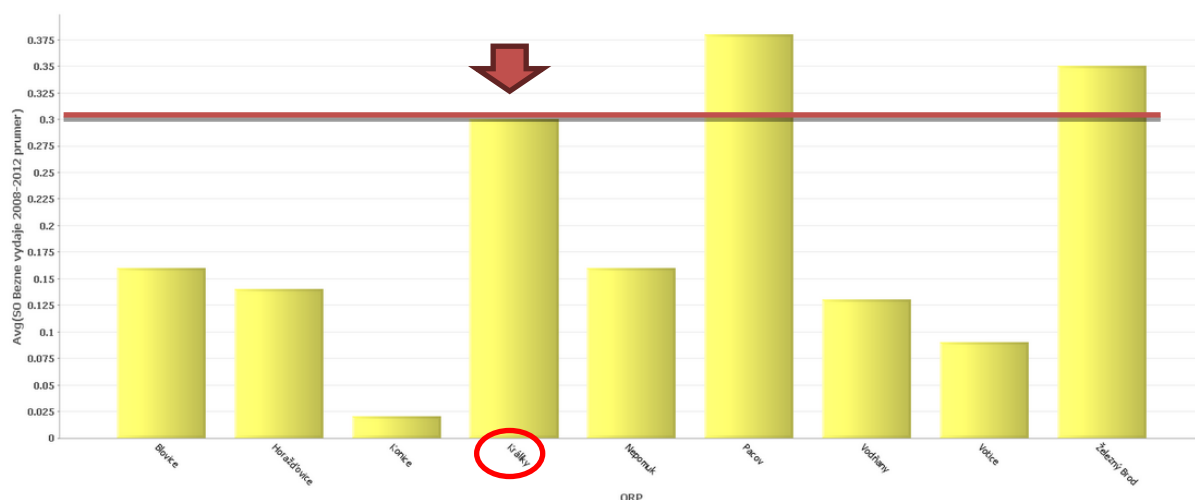
5. Sociální služby

Z pohledu sociálních služeb je vhodné vyzdvihnout srovnání **běžných výdajů na obyvatele**. Zatímco v prvních třech letech sledovaného období 2008-2012 se SO ORP Kadaň řadil svými hodnotami běžných výdajů přibližně do středu skupiny, v roce 2011, resp. 2012 vykázal nejvyšší, resp. 2. nejvyšší hodnoty. Výrazný posun králického obvodu ve skupině SO byl dán markantním nárůstem běžných výdajů z hodnoty 0,16 tis. Kč/obyv. v roce 2010 na hodnotu 0,56 tis. Kč/obyv. v roce 2011. Je patrné, že nárůst byl více než trojnásobný! Vlivem výše zmíněného obsadil SO ORP Králupy 3. příčku z hlediska průměrné výše nákladů na běžný provoz (0,3 tis. Kč/obyv./rok) ve vzorku SO. Situaci znázorňují obrázky 7 a 8.

Obrázek 7: Běžné výdaje obcí ve vybraných SO ORP (kritérium: počet obyvatel v SO ORP 8,5 – 12,5 tis.) na sociální služby v období 2008 – 2012 (v tis. Kč/obyv./rok)

Obrázek 8: Průměrné běžné výdaje obcí ve vybraných SO ORP (kritérium: počet obyvatel v SO ORP 8,5 – 12,5 tis.) na sociální služby v období 2008-2012 (v tis. Kč/obyv./rok)

6. Závěrečné shrnutí

SO ORP KRÁLÍKY	
základní charakteristika	v Pardubickém kraji správní obvod ORP Králupy: • zaujímá 2. nejmenší rozlohu • spravuje nejnižší počet obcí • z hlediska počtu obyvatel je nejmenší • disponuje nejnižší hustotou zalidnění
ekonomická výkonnost	• v rámci kraje se z hlediska běžných výdajů řadí mezi obvody s nejnižšími hodnotami, naopak z hlediska kapitálových výdajů vykazuje nejvyšší hodnoty
předškolní a školní vzdělávání	• nulové hodnoty kapitálových výdajů na žáky MŠ a nízké hodnoty kapitálových výdajů na ZŠ
odpadové hospodářství	• SO má nejvyšší produkci SKO a podíl SKO na KO v kraji
sociální služby	• SO zaznamenal výrazné zvýšení běžných výdajů na sociální služby na obyvatele, díky čemuž obsadil 3. příčku ve skupině SO z hlediska průměru ukazatele

Použité zdroje: Ministerstvo financí ČR
Český statistický úřad